

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

УДК 347.463

Володимир Бараняк

Інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»
кандидат хімічних наук, доцент
доцент кафедри кримінального права і процесу

Олег Несімко

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри кримінального права і процесу

ЮРИДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

© Бараняк В., Несімко О., 2018

Професіоналізм юриста найбільш повно і різносторонньо проявляється в діяльності, поведінці та спілкуванні. Згідно з науковими джерелами, діяльність – це активна взаємодія особи з навколишнім середовищем, у процесі якої людина виступає як суб'єкт цілеспрямованої дії на об'єкт і тим самим задовольняє свої потреби. Діяльність – специфічна форма ставлення до навколишнього світу і самого себе, що проявляється в цілеспрямованій зміні і перетворенні світу та людської свідомості.

Ключові слова: професійність; діяльність. об'єкт; суб'єкт; права; потреби; юридична діяльність; види тощо.

Владимир Бараняк, Олег Несимко

ЮРИДИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В СФЕРЕ ЭКОНОМИКИ

Профессионализм юриста наиболее полно и разносторонне проявляется в деятельности, поведении и общении. Согласно научных источников, деятельность – это активное взаимодействие человека с окружающей средой, в процессе которой человек выступает как субъект целенаправленного воздействия на объект и тем самым удовлетворяет свои потребности. Деятельность – специфическая форма отношения к окружающему миру и самому себе, что проявляется в целенаправленной изменении и преобразовании мира и человеческого сознания.

Ключевые слова: профессионализм; деятельность. объект; субъект; права; потребности; юридическая деятельность; виды и тому подобное.

Volodymyr Baranyak
Lviv Polytechnic National University,
Department of Criminal Law and Procedure,
Ph. D., Assoc. Prof.
Oleh Nesimko
Lviv Polytechnic National University,
Department of Civil Law and Procedure,
Ph. D., Assoc. Prof.

LEGAL ACTIVITY IN THE ECONOMY

The professionalism of the lawyer most complete and versatile manifested in the activities, behavior and communication. According to scientific sources, activities – a person active interaction with the environment, during which a person acts as an action focused on an object and thus satisfy their needs. Activity – specific form of relationship to the world and himself, as manifested in purposeful change and transformation of the world and human consciousness.

Key words: professionalism; activity; object; subject; rights; need; legal dynamism; types and so on.

Постановка проблеми. В різні роки окремим проблемам юридичної діяльності приділяли увагу відомі вчені. Проте, незважаючи на велику кількість наукових досліджень у цій сфері, вчені, аналізуючи зміст, структуру, форму, все більше розуміють глибинність тих процесів, які проходять в середині цього явища. Особливу увагу привертає діяльність юриста у сфері економічних процесів.

Мета статті – проаналізувати діяльність юриста у сфері економічних процесів.

Аналіз дослідження проблеми. Вагомий внесок у дослідження проблеми зробили Є. Аграновська, Н. Бура, А. Венгерів, Ю. Грошовий, А. Жалінський, І. Ільїн, В. Камінська, М. Козюбра, В. Котюк, О. Костенко, В. Лазарев, Є. Назаренко, М. Орзіх, А. Ратінов, В. Сальніков, А. Семітко, С. Сливка, М. Соколов, О. Скакун, В. Тацій, В. Темченко, І. Фарбер та ін.

Виклад основного матеріалу. Юридична діяльність виступає одночасно й умовою, і способом існування правової системи та людини в ній. Економічна діяльність являє собою суттєвий відрізок життя суспільства і саме тому тісно пов'язана з нормами, правилами, законами, моральними зобов'язаннями та іншими навиками, котрі виступають складовими суспільства [1, с. 6–7]. Саме економічна система задовольняє найнеобхідніші потреби людини і надає їй можливість займатися тим чи іншим видом діяльності. При цьому розвиток економічної системи визначає і ступінь розвитку самої особи. Це взаємопов'язані та взаємозалежні процеси, що одночасно збагачують і економіку, і людину в ній. Оскільки матеріальні та духовні блага, що створюються в економічній системі, безумовно виступають елементами культури, то саме вони спрямовані на формування людини культурної, незалежно від роду занять. З повним правом можна стверджувати, що економіка «починається і закінчується» людиною.

Типи і форми діяльності різняться за суб'єктом, об'єктом, функціями та цілями. Такі об'єкти діяльності як виробництво, споживання, бізнес, комерція тощо визначають відповідні їм види діяльності та функції, що забезпечують суб'єкти діяльності.

Отже, економічна діяльність – це специфічний вид предметно-практичної діяльності в економічній сфері. Умовою виникнення економічної діяльності виступає наявність такої економічної ситуації, за якої чітко окреслена та чи інша проблема. Економічну діяльність можна трактувати як спосіб вирішення нагальних економічних проблем. Для їх вирішення окрім природних (зовнішніх) факторів – наявності ресурсів, середовища, в якому ця діяльність відбувається, інших економічних

агентів, умов, що регламентують цю діяльність, законів, норм (якщо цього вимагає ситуація), вкрай необхідні особистісні якості суб'єкта, що визначають його ставлення та інтерес до такого роду діяльності, пізнавальні здібності, а також такі риси як: активність, прагнення до успіху, самостійність, цілеспрямованість тощо для досягнення поставлених завдань [2, с. 99–104].

У цьому контексті, на нашу думку, буде доречним нагадати, що діяльність юриста в економічній галузі опирається, перш за все, на чинну в державі законодавчу базу та основні міжнародні документи у цій сфері.

З-поміж усіх міжнародних договорів щодо прав людини Конвенція про захист прав і основних свобод людини посідає особливе місце. Її значущість пояснюється тим, що цей договір закріплює надзвичайно ефективну міжнародно-правову процедуру із захисту прав людини, учасниками якої можуть виступати як держави, так і окремі громадяни. Так, ратифікувавши зазначену Конвенцію 17.07.1997 р., Україна не лише визнала право на «мирне володіння своїм майном», а й згідно із положеннями ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції визнала право на звернення фізичних та юридичних осіб до Європейського суду з прав людини щодо захисту своїх порушених прав та гарантованих Конвенцією свобод, пов'язаних із реалізацією права власності [3, с. 88].

Основною метою ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції є запобігання свавільному захопленню власності, конфіскації, експропріації та іншим порушенням принципу безперешкодного користування своїм майном, до яких часто вдаються або схильні вдаватися на практиці уряди окремих держав. Після включення права мирно володіти своїм майном до Європейських стандартів, що торкаються прав людини весь час виникали проблеми щодо розуміння цього права. Адже питання захисту прав власності не були закріплені у Конвенції в її початковому варіанті, прийнятому в 1950 році. Це було зроблено у Першому протоколі до Конвенції, підписаному 20 березня 1952 року. Після його підписання положення ст. 1 Протоколу № 1 створили фактичні юридичні передумови для захисту не просто права «мирного володіння своїм майном», а й права власності як такого.

Крім того, необхідність вирішення конкретних практичних проблем, пов'язаних із ратифікацією Конвенції Україною, а відповідно, і включенням її положень до національного законодавства держави, дає підстави аналізувати зміст економічних прав згідно з Конвенцією в порівнянні до змісту Конституції України.

У Конституції України закріплено більшість основних положень, що відповідають Конвенції. У розділі «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» в статтях, які гарантують права громадян, віддзеркалюється відповідність статтям Конвенції.

Зокрема, щодо економічних прав людини, то ст. 41 Конституції України передбачає: «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності... Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості...» [4].

У Першому Протоколі до Конвенції у ст. 1 зазначено: «Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна, інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права. Проте попередні положення ніяким чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які, на її думку, є необхідними для здійснення контролю за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів» [5, с. 84].

Згідно з Конвенцією і відповідно до Конституції України кожна особа має право на майно. В Конвенції уточнюється, що кожна фізична або юридична особа має таке право. Цей аспект згаданої статті має важливе значення, оскільки економічні системи держав-учасниць Конвенції засновані на праві приватної власності та праві вільно створювати такі економічні одиниці, як юридичні особи: неурядові організації, релігійні органи, засоби масової інформації тощо. Це положення жодним чином не суперечить Конституції та чинним законам України, оскільки Основним законом це право

передбачене розділом II, в якому йдеться про права людини і громадянина і відповідно до якого держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання. Крім того, в розвиток Конституції України, відповідно до Цивільного кодексу, право на приватну власність мають юридичні особи. Про те, що в зазначеній статті Конвенції йдеться саме про право приватної власності, свідчить поняття «своє майно», саме такий вислів визначає стан присвоєння, належності майна.

Із поняттям «мирно володіти» Конвенції, на нашу думку, кореспондується положення Конституції про те, що використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Положенню Конвенції про те, що ніхто не може бути позбавлений свого майна, інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права, відповідає положення Основного Закону України про те, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності та про непорушність права приватної власності.

Конвенція допускає обмеження вказаного «володіння своїм майном», визнаючи це впровадження з урахуванням таких оцінних категорій, як «інтереси суспільства», «загальні» інтереси. Відповідно, Конституція України допускає примусове відчуження майна в певних випадках, визначаючи це через призму оцінного поняття «суспільної необхідності».

На основі порівняльного аналізу відповідних статей документів можна дійти висновку, що загалом положення Конституції України щодо права приватної власності відповідають положенням Конвенції та не суперечать їй.

Щодо інших економічних прав, а саме права на підприємницьку діяльність та права користування об'єктами суспільної власності, то Конвенцією і протоколами до неї вони не передбачені, а отже, не підлягають захисту в Європейському суді з прав людини. Отже, можемо резюмувати, що економічні права знайшли доволі широке втілення в найважливіших міжнародно-правових актах – Загальній декларації прав людини та Європейській конвенції з основних прав людини. Заради об'єктивності слід відзначити, що власне визначення економічних прав жоден із цих нормативно-правових актів не дає. В них фактично закріплено лише право приватної власності. Крім того, проаналізувавши низку міжнародних актів, у тому числі й нератифікованих Україною, можна дійти висновку, що в них закріплені право приватної власності та право на підприємницьку діяльність, але в жодному не йдеться про право користування об'єктами суспільної власності. На нашу думку, Україні необхідно ратифікувати Європейську конвенцію про облаштування та підприємництво, оскільки її положення значно розширять обсяг економічних прав громадян України в країнах Європи і нададуть вагомні гарантії їх захисту [6, с. 129–133].

Визначення видів юридичної діяльності значною мірою залежить від того, який критерій береться за основу класифікації. У наукових джерелах визначено три види юридичної діяльності за основними формами її здійснення – практична, наукова, освітня. Однак існують й інші критерії, використання яких дає змогу охарактеризувати юридичну діяльність в іншій площині, або іншому аспекті через призму науково-дослідницького інтересу. Наприклад, юридичну діяльність визначають: 1) за змістом – консультування, тлумачення, виступи в юридичних установах, ведення юридичної справи тощо; 2) за професійною спеціалізацією або за суб'єктами здійснення – адвокатська, слідча, прокурорська, судова, нотаріальна; 3) за соціальними сферами – юридична діяльність в економіці, політиці, духовній сфері; 4) за кількістю уповноважених осіб, які здійснюють розгляд юридичної справи – індивідуальна, (одноособова), колегіальна (колективна); 5) за змістом інтелектуальної роботи – пізнавально-пошукова, організаційна, реконструктивна, реєстраційна, комунікативна. Найбільшого практичного значення має проведення класифікації видів юридичної діяльності за спеціальностями, які історично склалися в межах юридичних професій та відображають зміст певних професійних напрямів юридичної роботи.

В аналізі юридичної діяльності виділяють такі етапи: 1) процес усвідомлення юристом свого призначення, коли відбувається певна адаптація, ознайомлення зі службовими та функціональними обов'язками та специфікою роботи юридичної установи; 2) процес формування юриста як професіонала – характеризується повною самостійністю у службовій діяльності, набуття певних навичок, розробка власного стилю та культури в роботі тощо; 3) досягнення вершин майстерності, остаточне становлення юриста як професіонала.

Усі перераховані вище етапи впливають на професійну мораль юриста, основу якої становлять регулювання службових відносин, допомога у здійсненні правильного вибору при виконанні службових обов'язків, оптимальна реалізація прийнятого рішення у практичній повсякденній діяльності, насамперед в економічній сфері.

Зміст юридичної діяльності у кожному конкретному випадку становлять конкретні дії, перелік яких суттєво впливає на визначення обсягу, сфери та форм юридичної діяльності. В умовах соціального прогресу, ускладнення соціальних зв'язків змінюється зміст та форми соціальної, а, отже, і юридичної практики. Відповідно до вимог соціального прогресу та економічного розвитку суспільства юридична практика зазнавала змін у напрямку розширення змісту, ускладнення структури, виникнення нових форм і засобів її здійснення. Тому до змісту юридичної практики (діяльності) належать не лише складання документів, консультування та участь у судових засіданнях, а й інші юридично значущі дії: попередження, припинення та розслідування правопорушень в економічній сфері, притягнення до юридичної відповідальності, виконання покарань, підготовка та прийняття нормативно-правових актів, що регламентують економічну діяльність, здійснення правовиховної та науково-дослідницької діяльності, реєстрація та статистичний облік правових та економічних явищ, результатів юридичної діяльності.

У зв'язку з цим можна визначити перелік найважливіших дій, які є основою юридичної діяльності, потребують спеціальних знань, навичок та професіоналізму: 1) ведення юридичної справи (здійснення певного комплексу процесуальних, юридично значущих дій, пов'язаних із вирішенням конкретної життєвої ситуації – ухвалення рішення про прийняття до свого провадження, обшук приміщення, допит підозрюваного, проведення експертного дослідження та складання висновку, перевірка доказової інформації, побудова версії щодо справи тощо); 2) складання юридичних документів (відображається або посвідчується інформація, що має правове значення: позов до суду, протест прокурора, протокол адміністративного правопорушення, нотаріально завірений договір дарування або купівлі-продажу тощо); 3) юридичне консультування (передбачає надання рекомендацій, порад, визначення обсягу повноважень, роз'яснення правового статусу, перспектив судового вирішення справи тощо; здійснюється передача необхідної інформації зацікавленій особі, виходячи із наявності спеціальних правових знань юриста-фахівця та його практичного досвіду правової роботи); 4) виступи в юридичних установах (в офіційній формі оголошуються заяви, клопотання, вимоги, висновки аналітичної та експертної роботи, що мають безпосереднє значення для вирішення юридичної справи); 5) тлумачення текстів нормативно-правових актів та інших юридичних документів (за їхньою текстуальною формою формулюється істинний зміст норми або воля законодавця; шляхом роз'яснення певних теоретичних конструкцій, термінів їх словосполучень, конкретизуються вимоги правової норми або рішення уповноваженого органу, визначається коло суб'єктів даного правовідношення, що стало предметом розгляду зі справи); 6) правове виховання, правова агітація та пропаганда правових знань (за допомогою цих дій здійснюється бажаний вплив на свідомість суб'єктів права, на їх поведінку, спрямовану на правомірні дії); 7) правове навчання в юридичних навчальних закладах (певний вид дій, пов'язаних із процесом отримання спеціальних правових знань, отримання навичок практичної діяльності, формування юридичного світогляду, та з іншими процесами, передбаченими навчальними програмами, кваліфікаційними характеристиками, що дають змогу готувати професійного юриста-фахівця, спеціаліста з економічних питань [7]).

Будь-яка діяльність, що відбувається в соціальному середовищі та має певну спрямованість, повинна розглядатися не тільки з точки зору її змістовності або середовища, в якому вона здійснюється, а й з інших боків – наскільки це може її охарактеризувати як соціальне явище та визначити практичну цінність для певної групи суб'єктів (суспільства в цілому). Тому, характеризуючи юридичну діяльність у сфері економіки, необхідно мати на увазі, що вона відбувається у специфічному соціальному середовищі та впливає лише на ті об'єкти, які перебувають під захистом права як певної системи соціальних цінностей.

При дослідженні юридичної діяльності необхідно зважати на те, що серед усіх інших форм прояву соціальної діяльності юридична діяльність набула низки ознак, які дають змогу виділити її в

окремий напрям або вид соціальної сфери. При цьому існує можливість встановити взаємодію та причинно-наслідкові зв'язки між певними видами соціальної діяльності, в яких юридична діяльність має форми власного вияву.

Юридична діяльність – явище правового походження, тому, поряд із визначенням взаємозв'язків з іншими соціальними явищами, особлива увага приділяється зв'язку з явищем правової системи (правові відносини, законність, система законодавства тощо). Не менш важливим у зв'язку з проблемою причинно-наслідкових зв'язків постає питання про напрям впливу юридичної діяльності на певні сфери соціального середовища, зокрема в економічній галузі, в якій найбільш повно виявляється сутність, практична цінність та спрямованість юридичної діяльності.

Визначення різноманітних компонентів певною мірою зумовлює порядок здійснення, ефективність, спрямованість та причинність юридичної діяльності в економічній сфері, тобто йдеться про існування певної системи юридичної діяльності, яка постає цілісним комплексом найрізноманітніших теоретичних напрямів осмислення явищ економічного життя, подає комплексне уявлення про предмет вивчення юридичної діяльності (напрямок, визначення форм, методів, об'єктів, елементів змісту юридичної діяльності та деяких інших компонентів системного підходу).

З погляду соціальної ролі або способу виявлення в наукових джерелах юридична діяльність в економічній сфері розглядається в різних аспектах, на що вказує її багатоплановість та складний характер. Так, юридичну діяльність в економічній сфері можна розглядати як правову форму соціальної діяльності, як інструмент соціального управління, як зміст правових відносин або правопорядку, як системоутворюючий фактор правової системи, як спосіб втілення правових приписів у реальну (економічну) площину життя. Висококваліфікований юрист повинен володіти глибокими загальнотеоретичними знаннями про поняття юридичної діяльності в економічній сфері, про її основні ознаки, види, функції, призначення.

Щодо юридичної діяльності у сфері економіки існують різні погляди та наукові підходи, згідно з якими виділяють додаткові ознаки, що найбільш повно та адекватно характеризують дану діяльність. Такий багатоаспектний підхід до предмету вивчення дає можливість пізнати його з різних сторін, врахувати його багатофункціональний характер. Основні риси юридичної діяльності у сфері економіки, на нашу думку, такі:

1. Юридична діяльність здійснюється у сфері економіки (наявність права передбачає наявність юридичної діяльності, яка забезпечує повномасштабне функціонування економіки. У випадку відсутності правових норм, права загалом, юридична діяльність у сфері економіки перестає бути такою, тому що втрачає власний об'єкт впливу та основний інструментарій. Адже, сфера права – це всі структурні рівні та види суспільних відносин, де право реально здійснює свій вплив. Це різноманітні сфери соціального та економічного життя суспільства, найрізноманітніші життєві ситуації, в яких люди для отримання позитивного результату керуються приписами правових актів. Навіть у таких специфічних сферах соціального життя, як сфера релігійної діяльності, сфера діяльності громад, об'єднань право має також свій вплив, хоча дещо в опосередкованій формі).

2. Юридична діяльність в економічній сфері здійснюється юристами-фахівцями на професійній основі (у сфері економічної діяльності працюють спеціалісти-професіонали, які володіють спеціалізованими правовими та економічними знаннями, відповідними навичками роботи, кваліфіковано виконують юридично значущі дії, що визначають зміст їх роботи. Складність життєвих економічних ситуацій, які вирішуються юристами, висока вимогливість правової процедури, особливість формально-абстрактного мислення та термінології юридичного спілкування передбачають, що юридичну діяльність в економічній сфері повинні здійснювати лише спеціально підготовлені фахівці. Якщо проаналізувати законодавство України, що регулює діяльність органів прокуратури, суду, адвокатури та інших органів та установ, які здійснюють юридичну діяльність в економічній сфері, однією з вимог до кандидатів є наявність вищої юридичної освіти. Наприклад, щодо діяльності адвоката висувається вимога скласти кваліфікаційний іспит, який приймає висококомпетентна комісія. В органах суду також існують відповідні кваліфікаційні комісії, що періодично перевіряють рівень професіоналізму своїх працівників).

3. Юридична діяльність спрямована на організацію діяльності інших суб'єктів права (право щодо всіх суб'єктів здійснює формально однаковий вплив, що зумовлюється формальною рівністю суб'єктів права перед силою правових приписів. Але виокремлюється спеціальна група суб'єктів, які, окрім виконання власних статусних обов'язків, повинні визначати правовий статус інших осіб, слідкувати за якістю здійснення правових норм, допомагати у реалізації суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, створювати належні умови для забезпечення високого рівня ефективності реалізації правових норм. Своєю діяльністю юристи створюють закони і підзаконні акти, що регламентують життєдіяльність значної частини населення. На підставі цих актів фізичні та юридичні особи звертаються до юристів за допомогою у вирішенні конкретних життєвих ситуацій, наприклад, поділ майна, отримання спадщини, реєстрація шлюбу, складання позову до суду тощо).

4. Метою юридичної діяльності є впорядкування та узгодження суспільних відносин (завдання, що вирішуються в процесі юридичної діяльності полягають у встановленні меж можливої поведінки суб'єкта, захисті сфери можливого від протиправного втручання інших суб'єктів).

5. У процесі здійснення юридичної діяльності в економічній сфері використовуються як правові, так і неправові засоби. У сфері економіки неможливо обійтися без засобів, які так чи інакше пов'язані з правом і виконують роль основного інструментарію щодо реалізації повноважень юристів-фахівців. Такими засобами виступають норми права, правові відносини, права та обов'язки, юридично значущі документи та вчинки, індивідуально-правові вказівки, розпорядження, правова свідомість, акти реалізації права тощо. Характеризуючи юридичну діяльність у сфері економіки, слід говорити про поєднання правових і неправових засобів щодо здійснення повноважень. Водночас із фіксацією юридично значущих дій або рішень використовується інформування суб'єкта, що є засобом не правовим і не тягне для суб'єкта правових наслідків. Також можуть бути використані організаційні або виховні засоби, які у поєднанні з правовими дають змогу досягти певної мети.

6. Правова регламентація юридичної діяльності в економічній сфері (застосування права щодо інших осіб) виступає однією з форм прояву влади. Правові, професійні дії юристів, як правило, тягнуть за собою певні наслідки для інших суб'єктів, тому юридична діяльність досить чітко регламентується нормами права. Існування цілісної системи органічних законів, що регламентують діяльність суду, прокуратури, адвокатури, міліції, нотаріату, а також наявність системи процесуальних законів і норм свідчать про відповідну регламентованість здійснення правової процедури. Кожна компетенція посадової особи, юридичної установи державного або недержавного походження здійснюється у певній формі, за певною процедурою та у певний термін. Норми процесуального права вказують на те, як саме потрібно звертатися до установи, які відомості про особу або подію фіксуються, та у якій формі і який орган здійснює попереднє вирішення справи, у який термін можна оскаржити рішення тощо. Але така регламентація юридичної процедури потребує знання та дотримання її не тільки юристами-фахівцями, а й усіма іншими особами, чії справи є предметом правового вирішення.

7. Юридична діяльність здійснюється у формі практичної, наукової та освітньої діяльності (ці форми, що існують та розвиваються за власними специфічними закономірностями, виконують певну соціальну роль. Між ними існує тісний взаємозв'язок, що пояснюється єдиним походженням цих форм діяльності. Їх існування слід розглядати комплексно, виходячи зі специфіки функціонального призначення кожної форми. Так, якщо певні економічні ситуації вирішуються шляхом здійснення практичної роботи (форма практичної діяльності), у процесі якої реалізуються права та обов'язки інших суб'єктів, вирішуються спірні ситуації тощо, то підготовка фахівців-практиків для юридичної діяльності у сфері економіки можлива лише за умов здійснення освітньої форми юридичної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Fukuyama F. Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity New York. Francis Fukuyama. – *The Free Press*, 1995. P. 6–7. 2. Максакова В. И. Экономическая культура личности.

Базовая культура личности: теоретические и методические проблемы. М., 1989. С. 99–104.

3. Раданович Н. М. Національна імплементація міжнародних договорів щодо прав людини: загальнотеоретичне дослідження (на матеріалах впровадження Конвенції про захист прав і основних свобод людини): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Наталія Миколаївна Раданович. Львів, 2000. С. 88.

4. Конституція України: із змінами, внесеними згідно із Законом № 2222-IV від 08.12.2004 р. К.: Велес, 2008. 48 с.

5. Мармазов В. Є. Захист прав та майнових інтересів у Європейському суді з прав людини: навчально-практичний посібник / В. Є. Мармазов, П. В. Пушкар; за ред. М. В. Оніщука. К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2001. С. 84.

6. Тихомиров О. Д. Проблеми прав людини в сучасних парадигмах право розуміння. *Правовий статус особи: стан, проблеми, перспективи*: Зб. наук. праць. К., 1998. Ч. 1. С. 129–133.

7. Федик Є. І. Формування правової культури студентів-юристів: теоретичні та прикладні аспекти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних та правових учень». Львів, 1996. 23 с.

REFERENCES

1. Fukuyama F. *Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity New York* [The Social Virtues and the Creation of Prosperity New York] The Free Press, 1995. P. 6–7.

2. Maksakova V. I. *Jekonomicheskaja kul'tura lichnosti* [Base culture of personality: Theoretical and Methodological problems]. М., 1989. pp. 99–104.

3. Radanovych N. M. *Natsional'na implementatsiya mizhnarodnykh dohovoriv shchodo prav lyudyny: zahal'noteoretychne doslidzhennya* [National implementation of international agreements on human rights: general theoretical studies]. L'viv, 2000. 88 p.

4. *Konstytutsiya Ukrayiny* [The Constitution of Ukraine]: Iz zminamy, vnesenymy zhidno iz Zakonom # 2222-IV vid 08.12.2004 r K.: Veles, 2008. 48 p.

5. Marmazov V. Ye. **Zakhyst prav ta maynovykh interesiv u Yevropeys'komu sudi z prav lyudyny: navchal'no-praktychnyy posibnyk** [Protecting the rights and property interests in the European Court of Human Rights: educational and practical guide]. К.: Vydavnychyy Dim „Yurydychna knyha”, 2001. 84 p.

6. Tykhomyrov O.D. *Problemy prav lyudyny v suchasnykh paradyhmakh pravorozuminnya* [The legal status of the person: status, problems and prospects: Coll. Science. works] К., 1998. Ch. 1. 129–133 pp.

7. Fedyk Ye.I. *Formuvannya pravovoyi kul'tury studentiv-yurystiv: teoretychni ta prykladni aspekty* [Formation of legal culture of law students theoretical and practical aspects]: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.01 «Teoriya ta istoriya derzhavy i prava; istoriya politychnykh ta pravovykh uchen». L'viv, 1996. 23 p.

Дата надходження: 01.06.2018 р.